

CZĘŚĆ III: RECENZJE

**RECENZJA KSIĄŻKI PT. „POLSKA RODZINA I WYCHOWANIE
W ŚWIECIE NAUCZANIA JANA PAWŁA II”
AUTOR: ANASTAZJA SORKOWICZ
WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO, KATOWICE, 2014**

**REVIEW OF BOOK ‘POLISH FAMILY AND UPBRINGING
IN LIGHT OF THE TEACHINGS OF JOHN PAUL II’
AUTHOR: ANASTAZJA SORKOWICZ, PUBLISHING HOUSE OF THE SILESIAN
UNIVERSITY, KATOWICE, 2014**

Rozprawy Społeczne, nr 4 (IX), 2015

Dorota Kornas-Biela
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Kornas-Biela D. (2015), *Recenzja książki pt. „Polska rodzina i wychowanie w świetle nauczania Jana Pawła II”*. Rozprawy Społeczne, 4 (9), s. 104–105.

Książka „Polska rodzina i wychowanie w świetle nauczania Jana Pawła II” przygotowana do druku przez Panią Anastazję Sorkowicz w Wydawnictwie Uniwersytetu Śląskiego swoim tytułem zapowiada podjęcie bardzo ważnej problematyki dotyczącej rodziny, która w obecnych czasach jest bardzo zagrożona zarówno co do swej tożsamości (rozumienia czym jest, jej sensu, celu i znaczenia), jak też co do struktury oraz warunków i sposobów funkcjonowania.

Już na początku recenzji pragnę podkreślić wagę podjętego tematu, jego aktualność oraz potrzebę społeczną dla tego typu studiów. Spuścizna nauczania Jana Pawła II dotycząca wychowania i problematyki rodzinnej jest bardzo bogata i doczekała się wielu różnych opracowań, ale brakowało szerszej monografii o tymże nauczaniu w odniesieniu do Polaków. Dlatego ważna była realizacja tego przedsięwzięcia.

Recenzowana książka jest 3252 pozycją prac naukowych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Ukazała się w serii „Publikacje Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji” UŚ. Całość publikacji obejmuje 218 stron, w tym 186 stron zasadniczej treści, tzn. wstęp, sześć rozdziałów merytorycznych i zakończenie, dalsze strony obejmują bardzo obszerną bibliografię oraz streszczenie w języku niemieckim.

We wstępie A. Sorkowicz wyszła od zaakcentowania fundamentalnej wartości i znaczenia rodziny dla jednostki i życia społecznego, dlatego że

w nauczaniu Jana Pawła II rodzina jest traktowana jako kolebka i fundament cywilizacji (nosi w sobie przyszłość społeczeństwa), podstawowa komórka ekologii ludzkiej, komórka społeczna oraz wspólnota życia i miłości, naturalne, pierwsze i najważniejsze środowisko wychowawcze, sanktuarium życia, uprzywilejowane środowisko rozwoju osobowego człowieka (miejsce narodzin biologicznych i psychiczno-duchowych), odpowiadające jego naturze. Rodzina ma prawo do samostanowienia i autonomii w dziedzinie wychowania.

Mając na uwadze niepokojące przemiany zachodzące we współczesnej rodzinie polskiej Autorka odwołała się do autorytetu moralnego, jakim był i ciągle jest Jan Paweł II, który w czasie swojego 26 letniego pontyfikatu odwiedził ojczyznę osiem razy i nauczał w wielu miastach Polski oraz przy każdej okazji przemawiał do Polaków, dając wyraz swojej troski o los rodziny i wychowania młodego pokolenia oraz konkretne wskazania, jak w świetle Ewangelii rozwiązywać trudne problemy związane z życiem rodzinnym i wychowaniem. Oprócz oceny aktualnej sytuacji przedstawiał stan pożądaný – to, do czego wzywa nas sam Bóg, nakreślając konkretny program życiowy zarówno dla jednostek, jak i całego społeczeństwa polskiego i innych narodów.

Autorka scharakteryzowała we wstępie cel swojego opracowania tematu jako przedstawienie stanu aktualnego, zadań oraz wyzwań dla wychowania w rodzinie w świetle nauczania Jana Pawła II kierowanego do Polaków, wyrażając jednocześnie nadzieję, że zawarte w niej treści pomogą w lepszym poznaniu jego nauczania oraz pobudzą do refleksji nad istotą rodziny i jej zadaniami wychowawczymi.

Adres do korespondencji: Dorota Kornas-Biela, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Aleje Racławickie 14, 20-950 Lublin, e-mail: dorota@biela.pl, tel.: 81 454 53 40

Realizacja celu publikacji była możliwa dzięki zastosowaniu metody analizy dokumentów, tzn. uporządkowaniu i interpretacji zawartych w nich treści pod kątem nakreślonego problemu i celu badawczego. Autorka oparła treść publikacji o analizę materiałów źródłowych, tzn. nauczanie Jana Pawła II kierowane do Polaków zarówno w czasie jego ośmiu pielgrzymek do Polski, jak też wystąpień okolicznościowych, w większości głoszonych w Rzymie oraz obszerną literaturę przedmiotu (źródła i opracowania dotyczące nauczania Jana Pawła II na temat rodziny, wychowania i wychowania w rodzinie). Główna problematyka pracy, zajmująca zakresowo najwięcej miejsca, wymagała sięgnięcia po literaturę z takich dyscyplin naukowych, jak psychologia, pedagogika, socjologia i teologia rodziny oraz innych nauk podejmujących zagadnienia dotyczące rodziny, np. demografia.

Pierwsze dwa rozdziały monografii obejmujące prawie 80 stron są wielowymiarową charakterystyką rodziny w świecie współczesnym, dokonaną na podstawie analizy literatury polskich badaczy zajmujących się rodziną w ostatnim półwieczu. Rozdział pierwszy zatytułowany „Rodzina w literaturze przedmiotu” poświęcił Autorka opisowi rodziny jako grupy społecznej, instytucji oraz wspólnoty, jej znaczeniu w życiu jednostkowym i społecznym oraz relacji między rodziną a społeczeństwem w ramach którego ona funkcjonuje i specyfice wychowania w rodzinie (rozumienie przez różnych teoretyków wychowania – jego istoty, przebiegu procesu oraz czynników wpływających na niego). Rozdział drugi przedstawia obraz polskiej rodziny – tradycyjnej, „socjalistycznej” i współczesnej oraz analizę czynników prowadzących do jej przeobrażeń na przestrzeni lat. Autorka oparła się szczególnie na przesłaniach Papieża podczas kolejnych wizyt w Polsce, które wynikały z Jego troski o los rodziny i narodu w związku z radykalnymi politycznymi i społeczno-gospodarczymi zmianami, jakie zachodziły wtedy w kraju.

Od rozdziału trzeciego Autorka przechodzi do głównej problematyki publikacji – nauczania Jana Pawła II o rodzinie, omawiając rodzinę jako „wspólnotę osób” (*communio personarum*), prawa jej przysługujące i konieczną politykę prorodzinną oraz rolę, jaką spełnia rodzina w życiu społecznym. W kolejnym czwartym rozdziale zostały podjęte zagadnienia związane z wychowaniem, a więc ujęcie przez Jana Pawła II istoty wychowania i samowychowania, relacji między wychowankiem a wychowawcą oraz podmiotami odpowiedzialnymi za wychowanie.

Ostatnie dwa rozdziały (piąty i szósty) oparte są na wypowiedziach papieskich formułujących oczekiwania i wyzwania wobec polskiej rodziny dotyczące rodziny jako wspólnoty opartej na miłości i zaufaniu; szacunku dla życia w rodzinie jako podstawy ładu społecznego; rodzicielstwa, które powinno być traktowane przez rodziców jako dar

i zadanie (rozdział piąty); powinności wychowania w rodzinie i komplementarności ról rodzicielskich w tym zakresie; konieczności konsolidacji różnych środowisk wychowawczych oraz dostrzegania zagrożeń dla wychowania w rodzinie polskiej, przeciwdziałania im i usuwania ich z przestrzeni społecznej i rodzinnej (rozdział szósty).

W zakończeniu Autorka dokonała podsumowania całości publikacji oraz dopowiedziała ogólne refleksje dotyczące nauczania Jana Pawła II o wychowaniu w rodzinie. Prace kończy bibliografia, obejmująca bardzo obszerny spis publikacji dotyczących zarówno nauczania Jana Pawła II, nauczania Kościoła jak i z zakresu pedagogiki, psychologii, socjologii i teologii rodziny oraz innych nauk zajmujących się również rodziną.

Należy podkreślić bardzo solidne przygotowanie książki do druku. Publikacja ta jest napisana pięknym językiem polskim, zrozumiałym dla przeciętnego czytelnika, a jednocześnie odpowiednim dla profesjonalisty. Ogromna erudycja Autorki utwierdza w przekonaniu, że materiał źródłowy został właściwie wykorzystany.

Jak wspomniano we wstępie, merytoryczna wartość publikacji Pani dr Anastazji Sorkowicz jest bardzo aktualna. Chociaż problematyka rodzinna jest szeroko podejmowana w literaturze przedmiotu, to jednak brak było opracowań na podjęty przez Autorkę temat. Ponadto, wobec coraz większych zagrożeń życia rodzinnego, nauczanie papieskie nabiera szczególnej aktualności w praktyce społecznej i edukacyjnej. Słowa Jana Pawła II, wprowadzone do rodzin końca XX wieku, są ważne zwłaszcza teraz w obliczu nowych zagrożeń i wyzwań dla rodziny i młodego pokolenia (np. ideologia gender, pornobiznes w internecie, edukacja seksualna w szkołach, legalizacja szerokiej dostępności środków wczesnoporonnych, próby normalizacji patologii seksualnej). Tak obszerne nauczanie Jana Pawła II skierowane do rodzin polskich nie jest w nich znane, a wobec burzliwych przemian obyczajowych nabiera szczególnej wymowy. O potrzebie wydania książki świadczy fakt, że jej nakład został w szybkim czasie wyczerpany, a od 2015 r. dostępna jest elektroniczna wersja książki (e-book).

Recenzowana publikacja może zainteresować również szerokie grono rodziców, nauczycieli i wychowawców, katechetów, psychologów, pracowników socjalnych, asystentów rodziny, familiologów, a nawet personel medyczny pracujący z rodziną. Może również służyć jako materiał do zajęć dydaktycznych na studiach lub lektura dla studentów wspomnianych wyżej kierunków. Wprawdzie recenzowana publikacja dotyczy nauczania papieskiego obowiązującego katolików, to jednak przesłanie Jana Pawła II nazwanego Papieżem Rodziny kierowane jest do „wszystkich ludzi dobrej woli”, którym leży na sercu dobro rodziny a tym samym przyszłość świata.